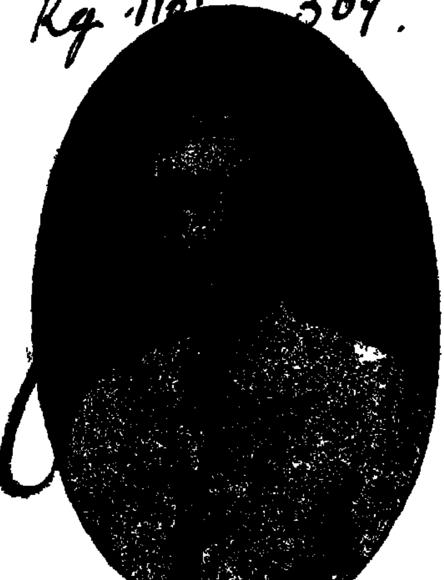
છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

બીજી ચોપડીનો

'ડિકટેશન શિક્ષક' ભાગ ૨

Rg. No. 309.

બીજા ધોરણનો

કિંમત ૦-૩-૦

પોસ્ટેજ જુદું

અકટોબર

સને ૧૯૨૫

'મુખગણિત શિક્ષક'

બે આના

પ્રસિદ્ધકર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ

'મુખગણિત શિક્ષક' વગેરેના કર્તા—શાહપોર—સુરત.

બીજા ધોરણની [illegible] ત્રણ આના.

૫૪ બીજી ચોપડીનો

ડિક્ટેશન શિક્ષક

ભાગ ૨.

રચનારઃ—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

"સુખગણિત શિક્ષક" વગેરેના કર્તા

રચનારનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા-છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર સુરત.

સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૯ મી.

છાપનાર—હરગોવનદાસ હરકીસનદાસ

છાપવાનું ઠેકાણું 'શ્રી અંબિકા વિજય" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ

બરાનપુરી ભાગોળ ભાજીવાળી પોળ.-સુરત.

કિંમત રૂ. ૦-૩-૦ પોસ્ટેજ જુદું.

જી. પી. દલાલ. મોરબી વી. સ્કુલ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ.

જાવક નંબર ૪૧. તા. ૧૯-૧૧-૧૪ના પત્રમાં લખે છે કે-

"તમારા તરફથી "મુખગણિત શિક્ષક" નામના ધોરણવાર પુસ્તકો મળ્યાં તેનુ સદ્યંત અવલોકન કરતાં મને બહુ આનંદ થયો છે.

પ્રાથમિક સ્કુલનાં નવાં સુધરેલા અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે મુખગણિત વિષયનું શિક્ષણ સરલતાથી આપવાના ઉચ્ચ હેતુને લક્ષમાં રાખીનેજ આ પુસ્તકો લખ્યાં છે. એમ પ્રદર્શિત થાય છે, તેનો ઉપયોગ કરવાથી વિદ્યાર્થીઓની સમજશક્તિ તેમજ સ્મરણશક્તિ સારી રીતે કેળવાશે તેની સાથે અંકગણિતના વિશાળ વિષયમાં પણ તેમને તે બહુ મદદરૂપ થઇ પડશે એમ હું માનું છું ને આશા રાખું છું કે સારા શિક્ષકો આવાં પુસ્તકોને પ્રમાણ ગણી ઉદાર ઉત્તેજન આપશે."

બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

મંજુર થયાના હુકમ નંબર તથા તારીખ.

મહેરબાન જામનગર એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબની ઓફીસના એ. જા. નં ૪૪૧ તા ૨૧-૭-૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના. આ સ્ટેટની સ્કુલોમાં બીજા ધોરણમાં ટેક્સ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.

મહેરબાન વાંકાનેર સ્ટેટના એજ્યુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબની ઓફીસના નં. ૫૧ તા ૩૦-૧૨-૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવામાં આવે છે કે,

બીજા ધોરણના

"અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના.

વાં. ૯ સા. આ ના $\frac{૨}{૭૯૦}$ તા. ૧૭-૧૨-૧૯થી આ સ્ટેટની નિશાળોમાં ટેક્સ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ ટુ ધ ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે પોતાના હુકમ નંબર ૭૯ તા. ૨-૮-૧૯૧૯થી બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના.

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કુલોમાં ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કર્યો છે.

એ. જા. નં. ૨૫૩ તા ૧૧-૯-૧૯૧૯ ગોંડળ સ્ટેટમાં ઇનામ લાયબ્રેરી માટે મંજુર.

હુ. મુ. નં. ૪૧૬૬ તા. ૨૮-૮-૧૯૧૯ રાજકોટ સ્ટેટમાં લાયબ્રેરી માટે મંજુર.

☞ બીજા ધોરણના ☜

‘અંકગણિતનાં મનોયત્ન’ વિષે મળેલા અભિપ્રાયો

“બીજા ધોરણ માટેનું અંકગણિતનાં મનોયત્ન” મળ્યું છે, તે જોતાં મને આનંદ થાય છે. કેમકે વિવિધ દૃષ્ટિબિંદુએ લખાએલાં પુસ્તકોની ગુજરાતીમાં ખોટ છે. આપનો પ્રયાસ સ્તુત્ય છે, અને બેશક આપનું પુસ્તક જે અન્ટ્રેન્ડ શિક્ષકોને શિક્ષણ પદ્ધતિ જોવા જાણવાનો લાભ મળી શકતો નથી તેમને માર્ગ પ્રદર્શક થઇ પડશે. એજ” ભરૂચ ડારની ખડકી

તા. ૧૮-૬-૧૯૧૫. મનમોહનદાસ દલપતરામ દલાલ.

“તમારા “અંકગણિતનાં મનોયત્ન” મારા અભિપ્રાય પ્રમાણે બીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી થઇ પડવા સંભવ છે

મુંબઇ ગીરગામ પોસ્ટ તા ૨૨ મી જુન ૧૯૧૫.

કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરી. એમ એ એલ. એલ. બી.

“આપનું બનાવેલું બીજા ધોરણ માટેનું અંકગણિતનાં મનોયત્ન” નામનું પુસ્તક મળ્યું. પુસ્તકના મનોયત્ન, તેમાંના દાખલાઓ, રીતો પ્રશ્ન પૂછવાની ઢબ, વગેરે જોઇ મારી ખાત્રી છે કે નાનાં બાળકોને ગણિત જેવો વિષય સમજાવવામાં શિક્ષક વર્ગને એ ઘણું જ ઉપયોગી પડે એમ છે ખાસ કરીને પરચુરણ દાખલાઓનું જુથ ગોઠવવામાં આપે બાળકોના મનની કેળવણી ઉપર વિશેષ લક્ષ આપ્યું લાગે છે તમારા પ્રયાસને સારૂં ઉત્તેજન મળે એવી ઇચ્છા છે.”

સુરત દેશાઇ પોળ તા. ૫-૮-૧૯૧૫.

ગુલાબભાઇ રઘુનાથજી
જુનિઅર એરિથમેટિક વગેરેના કર્તા.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

બીજી ચોપડીનો ડિકટેશન શિક્ષક.

પાઠવાર અઘરા શબ્દો.

પાઠ ૧.	વાસ	ચંદ્રમા	દીસે
પરમેશ્વરે	આવ્યો	ઝગઝગે	કુકરેકૂક
કર્યું	તળાવમાં	ઉજાસ	કુકડા
વટેમાર્ગુ	કયાંથી	બનાવ્યાં	ફુટડા
ભક્તિ	પાધરમાં	સરજ્યાં	મધુર
પૃથ્વી	નાહવાના	કળાતું	ચંદ્ર
ધર્મશાળા	ધોવાના	સઘળું	પડ્યું
બનાવ્યો	ઓસરી	દયાળુ	ઊડી
સુથારે	તડકે	સરજ્યું	મોઢું
નિશાળનું	ટાઢ	હોશિયાર	ખુણા ખાંચા
બાંધ્યું	ઉડાડવા	ઊઠયો	ખોળે
કડીઆ	અજવાળું	યાદ	ભક્ત
મધમધે	ઘોર	**પાઠ ૨.**	ધ્યાન
ફૂલ	અંધારૂં	પૂર્વે	ગવૈયાઓ
	મટે	ઝગઝગાટ	મુલ્લાં

ઉદય	કારતકી	પખવાડીઆં	**પાઠ ૪.**
ગૂં ગૂં	કારતક	પંદરમી	ગોકળઆઠમ
પત્ર	ટાઢ	તિથિ	તૈયાર
ખોલે	માગશર	ત્રાંસ	ધોએલાં
ઉમંગી	પોષ	વારૂ	કડકડતાં
પંખેરૂં	મહા	ચૈત્ર	નીકળ્યા
ધાય	પતંગ	વૈશાખ	ભાઇબંધ
ઢોર	ઉડાડે	જેઠ	મળ્યો
ફૂલ	ઉતરાણ	ઝીણાં	એકઠાં
ભૂલ	શિયાળાની	ચોમાસું	ગાડી
તૂલ	ઊનનાં	અશાડ	ઘોડા
પક્ષી	કપડાં	શ્રાવણ	ઠઠ
ઊડ	ક્યારે	ભાદરવો	નાનુએ
પ્રભુકેરૂં	ઉનાળામાં	આસો	આંગળી
પાઠ ૩.	ફાગણ	ખૂબ	વિખુટા
ઋતુ	સૂદ	બળેવ	રસ્તા
મહીના	પુનેમે'	દશેરા	હારબંધ
વસ્ત્ર	દહાડો	પર્વ	દુકાનો
દિવાળી	વદ	કાઢયા	છેડેથી

કંસારાની	કાપડીઆની	લીધું	અંદર
તાંબા	દીઠી	આપ્યું	પેઠા
પિત્તળનાં	સુતરાઉ	કૂદતી	આધોજ
વાસણો	રેશમી	પાઠ ૫.	ઓરડીનાં
સુખડીઆનાં	ઊનનું	સોબત	ઠીકરૂં
હાટ	શણનું	સજ્જડ	નિશાન
પેંડા	સરૈયાની	ઘેલો	તાકીને
મિઠાઇ	હાંડી	ગાંડો	ઢગલેઢગલા
ખડકેલી	આરસા	ડાહ્યો	તૂટી
ખરાદી	અંજીરા	ત્રણ	ઘાટ
લક્કડ	નારંગી	પૂછયું	રાસ
ત્યાં	સંતરાં	કયાં	ડાળી
પલંગ	દ્રાક્ષ	પટેલની	હલાવીશું
પારણાં	ચોગાનમાં	મઝા	દોસ્ત
ઘોડીઆં	સિપાઇઓ	કહ્યું	કર્યું
લાકડાનાં	મિઠાઈ	શેખી	પછવાડેથી
રંગેલાં	રૂંદડી	સમજાવીને	રખવાળો
રમકડાં	પુતળી	ઝાંપો	ઝપાટો
પુષ્કળ	કેટલુંક	ઉઘાડી	લગાવ્યો

નાસતો	નીકળ્યો	દિવસમાં	કહ્યામાં
થડ	સોબતનું	સાકરબા	ગમ્યું
માથું	ફળ	પુત્રનાં	દીધું
અથડાયું	મળ્યું	ઓવારણાં	ચૌટામાં
ભોંય	પ્રેમ	ફોઇપગલું	રઝળતો
છુંદાઇ	ડરશે	બાંધ્યું	રસ્તે
લોહી લોહાણ	ભાગ્યશાળી	લાડકવાયો	ગધેડાનું
પકડયો	વિદ્યા	પાડયું	ટોળું
લપડાકો	પાઠ ૬.	ભેટ	મસ્તીમાં
બચ્યો	રખડેલ	ઉછેરવાથી	લાતાલાતી
નાઠો	લાલચંદ	કુટેવ	ચઢયું
જોયું	શેઠ	શીખ્યો	ગધેડાની
ઉભેલો	શેઠાણી	પોળમાં	લાત
ઝાલ્યો	છોકરૂં	અટકચાળાં	તંમર
ખેંચી	વચે	વિચાર્યું	ભેંકડો
સાત	આનંદ	ઇલાજ	તાણતો
ધોલો	રહ્યો નહિ	વંઠી	ઓળખીતા
ચોઢી	વધાઇ	નિશાળે	પહોંચાડયો
કાઢી	સાંભળી	મૂકયો	હાડવૈદને

બોલાવ્યો	ગાડરાં	ઢોરોને	અહીં
ખદખદતો	ચરતો	મૂકતા	કેદ
માર્યો	મોઢું	ખવાડતો	બાપુ
ઓસડ	બચ્ચું	પિવાડતો	ગોંધતો
ઓસડવેસડ	થાકી	જાળવતો	ગોંધી
વલે	ખાંધે	વિઆય	બંદીખાનામાં
સમજ્યો	મૂકી	ધણી	પાધરમાં
ભૂલી	ઝોકમાં	મહેનત	ચાંદનીમાં
માંડ્યું	છાંયે	સાચવણ	છુટું
શિખામણથી	બેસાડતો	બદલ	કૂદવું
સુધરી	વાંસળી	પૈસા	સારૂં
પાઠ ૭.	વગાડતો	વરૂ	ઠરેલ
જથ્થો	હૂંફમાં	શિકારી	કહ્યું
ઘેટું	બધાં	પ્રાણીઓ	સંભાળ
ત્યાં	ઊંઘે	અજાણ્યું	સપડાઇ
ભેંસો	સારૂં	મોજમાં	સમજાવ્યું
વાછરડાં	જતન	અભાગીઉં	બધાંએ
પાડાં	ગણાતો	પાઠ ૮.	ઊંઘ્યાં
લવારાં	ઊંચી	લાગ્યું	ફાવ્યો

છટકી	હઠીસીંગ	ઊહ ઊંહ	વરઘોડામાં
ઠેકવા	નાહતાં	ઊડયો	કોટ
મૂકયાં	રિસાય	અંધારા	પાટલુન
આઘે	છેડાજ	ખુણે	પહેર્યાં
પહોંચ્યું	ભાગ્યે	વીંછી	ટોપી
આનંદ	આડોશી	કરડયો	કહ્યું
માંડયું	પાડોશી	ચીસ	ઘાસ
કોતરમાંથી	ભાઇભાંડુ	આવ્યું	ખુશીથી
વરૂએ	બનતું	ટેવ	તૈયાર
તરાપ	દહાડો	ઢોંગ	પાઠ ૧૦.
ઓડમાં	કંસારા	વેદના	વિષે
બચ્યું	જમણુ	ભોગવવી	યત્ન
તાજું	વધારે	સારૂ	ભોંય
આણ્યું	માંદો	આણ્યું	ગભરાય
ફાડી	વાડકીમાં	પસ્તાયો	વણુ
શિખામણ	મૂકયું	સમજયો	તૂટેલ
પાઠ ૯.	ગમ્યું	આપણુનેજ	તાંતણે
રિસાળ	પીરસેલી	રિસાવાની	ચઢયા
મુદ્દલ	થાળી	તપાસી	શરૂ

૧૨૪૭૧

માટે	આળસ	ઠર્યા	ચક્કરમાં
હેઠે	અનંત	બહાદુરસિંહ	દોડાદોડ
[illegible]	**પાઠ ૧૧.**	શિવશંકર	ઘૂમી રહ્યો
[illegible]	[illegible]	[illegible]	બેસાડે
વાટ	કચ્છ	સાંથવાળાએ	સાથીઓ
મંડયો	નંબર	કિલ્લો	થાકયો
ત્રણ	પ્રમાણે	બેસવાનું	જમણી
નહિ	બંધાઈ	હુમલો	ઉઠાડયો
હિંમત	સાથ	વચ્ચે	પેંતરા
હોંસથી	ઠરાવી	દોડવું	ફેંકી
બીડયો	નિશાળીઓ	પકડનારના	દોડ
છૂટી	ગુરુજી	સુધી	પૂર
ધીરજથી	ઠરાવ્યા	ધૂળમાં	જોસથી
પહોંચ્યો	ગઢ	આશરે	ભૂલથાપ
નિરધાર	અજીતસિંહ	લીટો	ટપોટપ
ખંતથી	ઠાકોર	કાઢી	અંતે
યત્ન	રામશંકર	માન્યો	શાબાશ
કર્યો	સરદાર	અંતરે	સૌને
ચગદાઇને	ભિલ્લુ	માંડયું	

પાઠ ૧૨.	દિવસે	બોલ્યો	ઘાટ
ફૂઢ	બોલાવવાનું	ડગવા	સુંદર
છુટ્ટીની	થોભ	દીધું	જાઉં છું
ભાઈબંધ	ખાતરી	**પાઠ ૧૩.**	સંભાળ
પાદરે	સુનું	મધમાખી	મુલકમાં
ગેડીદડા	રસ્તો	અર્ધું	સોહામણી
જાઉં છું	બતાવું	સ્વાદે	ફુટડા
વિના	અહીં	ગણગણતી	ભપકાદાર
ડમણું	ઝટ	દિવસ	દેખાઓ
કયાં	અહાહાહા	પૂછ્યું	ઉલટા
પીતરાઈ	કહ્યું	કુટુંબનાં	માલમતા
માંદો	યાદ	બેઉને	બગાડો
કયારે	આવ્યા	માણસો	અર્ધુંએ
હમણા	સિવાય	છંછેડે	નુકસાન
રંગ	કયાંએ	બંને	મધપુડામાં
જામ્યો	એટલું	ડંખીએ	ભરૂં છું
મઝા	મોં	મૂકે	નવાઈ
અત્યારે	પાળ્યું	પીઠ	સમજ્યા
ધૂળ	ચાહ્યો	જુઓ	નડીઓ

ઉપયોગમાં	પૂછ્યું	ફૂટ્યું	બરડ
બગાડ	કર્યું	ફુટેલું	ચીથરાંની
ચાહશે	વહેંચી	પસ્તાયો	પછાડીએ
પાઠ ૧૪.	તલપી	ભૂલ	ખેંચતાણ
માટીનાં	ઉલટભેર	વાંક	કાયર
પુતળાં	દોડતો	સાજું	આઘો
મોસાળ	દેસ	રમકડું	વેળાસર
મોળાઈ	પુતળું	વિચાર	શણગારવી
ધાન્યથી	ભાંગ્યું	જાગ્યો	હમણાં
ટાઢી	એકઠાં	હાંક્યો	એનાપણીઓ
અંગેઠી	ધોતલીમાં	ઉતાવળ	ચોટલો
સળગાવી	ધાલી	નહિ	લુગડાં
પોંક	ભાંગેલું	**પાઠ ૧૫.**	ઘરેણાં
ચટણી	ફૂટી	ઢીંગલી	તૈયાર
દિવસ	હઉં	તખતો	ફૂટી
ખૂબ	હોંસભેર	ઝૂટવી	બદામ
મોજમજા	દોડયો	ભાંગ્યો	અપાવ્યું
નીકળ્યો	સાંભળ	સરી પડયો	ક્યારે
હરી	આપ્યાં	ભાંગ્યો	જોએલું

કબાટમાં	સદા	સમજ્યાં	મંગાવ્યા
મૂકેલું	લેશ	ગભરાટમાં	મંગાવ્યું
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
માગ્યું	કહીને	[illegible]	[illegible]
પરણાવીશ	કોય	માર્યાં	ઠેકાણે
સહીઆરો	પાઠ ૧૬.	ગણકાર્યું	પાઠ ૧૭.
વિવાહમાં	રામચંદ્રજી	સર્વે	વિચાર્યું
કહ્યા	દર્પણ	ડસકાં	વિષે
સંતાપ	પુનેમની	રોણું	બ્રાહ્મણ
હળીમળીને	સાંજે	ચઢયા	વિદ્યાર્થી
સાંભળ	કૌશલ્યા	ગોદમાં	મૂર્ખ
બંને	પૂર્વે	મધુર	બ્રાહ્મણનું
સંપી	ચંદ્રમા	હાલરડું	ધણી
સબળો	ઊગ્યો	રડ	ધણિઆણી
શોક	શ્રીરામની	ધીરા	ઊગે
મટે	ઇચ્છા	દશરથ	ઊઠતાં
નિંદે	નાનકડા	કર્યું	કચરોપુંજો
બળવંતા	રૂપાળા	વજી	નાહીધોઇ
પરમેશ્વર	ધર્યો	પ્રધાનને	ભક્તિ

વિદ્યાર્થીઓને	ભકિતનું	ગાઉ	સૂવાને
ભણાવતો	પારણામાં	સ્ટેશન	હુંફાળું
કથા	સુવાડી	સંદેશો	પાથરી
ગુજરાન	સોંપી	સોંપ્યો	ચોથાએ
બેઉ	નોળીઓ	પહોંચાડી	દીપકો
પેટે	મોઢું	એટલામાં	પાડયું
છોકરછૈયાં	લોહિઆળું	રસ્તે	બદલે
કર્યાં	ગુસ્સો	ખોડંગતો	પસંદ
ઇશ્વર	ચઢયો	માયાળુ	શાબાશી
આધાર	બેડું	જાણ્યું	છાપખાનાવાળા
સૌ	દીઠા	દુઃખી	ગોઠવણ
આંગણામાં	ભાંગીતૂટી	મદદ	જણાવ્યું
નોળીઆનું	સમજાવ્યું	ભાઇભાંડુ	આગગાડીના
બચ્ચું	માર્યો	દીઠો	ગાર્ડને
તરફડતું	પસ્તાઇ	પાળ્યો	સરનામું
દયા	અભાગણી	નવાડયો	મિત્ર
દૂધ	પુત્રના	પાટા	રસ્તો
ઉછેરીને	પાઠ ૬૮.	બાંધ્યો	સડકથી
જન્મ	હોશિયાર	ત્રીજાએ	છૂરો

ફેંકજો	ખબરદાર	દયા	ભણેલો
નીમેલે	પાઠ ૧૯	ધરાયો	હોંશિયાર
ઠેકાણે	ડાળીએ	નહિ	હોશિયારી
ખડખડાટ	દોરડું	હડસેલી	મુલકના
સિસોટીનો	બાંધી	હીંચતા	નીમણુકની
દૂરથી	હીંચકા	ખસેડયા	હુકમ
સંતાડી	રીતસર	ચઢાવ્યો	શાહજાદા
પંપાળીને	ઠરાવ	સાથીએ	શાહજાદીઓ
પહોંચી	હિંચોળે	બઝાડી	વાતચીત
ઠરાવ	પ્રમાણે	ખવડાવ્યા	ચીતરામણ
પ્રમાણે	બિચારો	માન્યો	રમકડાંથી
ફેંકયું	ઉલટું	પાઠ ૨૦	તહેનાતમાં
કેળવ્યો	તોફાની	પાદશાહ	ગમત
આઠ	બાંધ્યો	ઓહ્દો	છોકરવાદી
પંદર	વચ્ચે	ખલીફા	પાદશાહે
મિનિટ	માથું	રૈયતનો	પૂછયું
ઝપાટાબંધ	કોણી	શરીર	નામદાર
મોઢામાં	ઢીમણું	મજબુત	ધારૂં છું
ધણીનું	છાતીવાળો	દેખાવડો	ફરમાવશો

સમજુતી	ઓદ્ધા	અહીંજ	ઉતરવા
દિવસ	મીઆં	કોહલાં	ત્યાંજ
ચટેલ્લો	કઢણુ	કુતરાં	ઉતારીશ
ફરજંદોને	હૈયાના	૧૩	પહોંચ્યા
ઉછરે છે	નીમણુક	તરસ	મદદથી
બગડશે	૨૬	હમણાજ	પાઠ ૨૨.
અલ્લાએ	પાઠ ૨૧.	ખોંખારો	પડછાયો
દેખાવડાં	આંધળો	સાંભળ્યો	ભાગોળમાંથી
ખેલતો	લંગડો	બોલાવ્યો	હાડકું
ગુનો	ઢેકા	અહીંથી	જડયું
સાંભળી	ઢળીઆવાળી	ચઢાવશો	ચાટે
વિચાર્યું	ભોંયમાં	પરમેશ્વર	ધૂળમાં
દીલમાં	ચઢયો	ચોકખું	દાટે
રૈયતની	ડોકે	દુઆ	કાઢીને
સંભાળ	રસ્તો	મદદ	કરડે
વિષે	ગભરાયો	મજબુત	અહીં
વિચાર	વિચારમાં	બંને	થોભીશ
બદલાઇ	જણાય	બેસાડી	પડાવવા
દીલગીરી	પક્ષી	ઘોરી	ખાઉં

મોંમાં	મુઓ	હડખાએલા	જુઠું
દોરતો	ખોળ	મૂર્ખ	છુટું
કિનારે	પરાવી	દેખાય	મૂકી દીધું
કુદકો	દાનત	હડખાએલું	ઉંચકયાથી
અર્ધી	ગુમાવ્યું	ગણકારતાં	અભડાયો
ઝટ	તાકે	થોડેક	ખુલ્લું
ભાંગેલો	ગુમાવે	પેડેજ	દેખાયા
પૂલ	**પાઠ ૨૩.**	કહ્યું	ભરોસો
ચઢયો	બ્રાહ્મણ	સંદેહ	બ્રાહ્મણે
અદેખો	ત્રણ	હડખાયું	ગુમાવ્યું
ભસવા	ઠગ	દરકાર	**પાઠ ૧૪.**
મોઢામાં	બકરૂં	ઠાવકું	વિષે
દેખાતું	ખરીદ	પહેરેલું	મનુભાઇ
માર્યાં	કર્યું	દેખાઓ	ભાનુએ
થાકીને	વાટમાં	શિકારી	માર્યો
ભોભોં	મળ્યા	શિકાર	લડતો
મળ્યું	વિચાર	હડખાયું	કર્યું
નહિ	કર્યો	બચકું	ફકત
ભૂખે	માથું	વિચાર્યું	લખોટો

પૂછીને
પૂછ્યું
પૂછવાનું
ગોળમટોળ
ચળકતો
ચટાપટા
ગમ્યો
બગાડ્યું
છીનવી
ખોટું
એટલું જ
વિના
સમજ્યો
પૂછયા
ભરોસો
શિખામણ
ભૂલીશ
નહિ

———

પાઠ ૨૫.

કુહાડી
પિતાની
બન્યો
ભાયડો
બહાદુર
શાણો
ઘાવ
ભાળે
ખેલતો
ઝાંપે
તળાવે
હલાવ્યું
નિહાળ્યું
ડર્યો
દીઠે
પડી
સદા
ઝૂલતાં
સૂણી
સાદ
વદે
માથું
કાઢી
સંપત
જગનાથ

પાઠ ૨૬.

છૈયંછોકરે
ભરપુર
પૈસેટકે
હાલત
બગડતી
ખૂટી
ખૂબસુરત
ઉમદા
દેશાવરથી
પસંદ
ભૂખના
દુઃખથી
મૂલ
ઠરાવ
રૂપીઆ
હૈયું
પંપાળતાં
કહ્યું
બચ્યા
પરદેશીને
સોંપું છું
બાંધી
દુઃખ
બરદાસ
ખાવાનામાંથી
ભૂખ્યો
પરવડે
પૈસા
ફેંકી
ભૂખે

વેચ્યો	ફુટડા	વળ્યું	પેટું
જુઓ	ક્યાંથી	ખડખડાટ	જરકીના
પ્રાણી	શિકારીઓનું	ઝાલ્યું	વાસણ
હેત	લલકારવું	વખોડતું	ગભરાટથી
પાઠ ૨૭	ભસવું	સંકટમાંથી	માર્યું
ચોકખા	ઊઠ્યું	ફસાવી	રંગાએલું
ત્યાં	નાઠું	વિચારે	સિંહ
પડછાયો	છલંગ	વખોડવી	દીપડા
શીંગડાંનો	ઠેકડા	વખાણવી	પ્રાણી
લાગ્યું	દોડ્યું	પાઠ ૨૮.	વિચાર
શીંગડાંથી	આઘે	નકલ	ગભરાશો
શોભે	પારધીઓ	શિઆળ	પરમેશ્વરે
એટલામાં	છોડે	દિવસથી	સૌને
પાતળા	દોડતું	ઇચ્છા	પ્રધાનનું
જણાયા	પાધર	ભૂખ્યું	પથારી
બડબડવા	વટાવી	શહેરમાં	આંગણે
લજવ્યું	પહોંચ્યું	ભર્યાં	સોંપ્યું
સુંદર	ફેલાએલી	ગભરાયું	ચટાપટા
દેખાત	ખેંચતાણ	રંગરેજના	ડીલ

લુહારની	મેળાપ	અભેસીંગ	તરાપ
કોઢમાં	અહીં	બાપકમીં	ઠેકાવી
પેઠું	હેતથી	રાયપુરમાં	માથું
ભઠ્ઠીમાં	ચટભડી	મોહનસીંગ	ઉડાવી
સળીઆ	નડવા	માનસીંગ	દીધું.
ધગધગતા	મોઘે	પરણાવ્યો	બહાદુરી
ચાંપ્યા	શેખી	રાજપાટ	બનાવ્યો
દાઝયું	ચોટામાં	સોંપ્યું	લશ્કર
પાઠ ૨૯.	બેઉ	તીર્થમાં	હિંમત
જેઠ	રડયું ખડયું	વતન	લૂણ
મહીનામાં	પૂછયું	છોડયું	તૈયાર
નાનુભાઇનાં	ચઢાવી	દૂરના	ફતેહ
લગ્ન	દાદીમા	દેશમાં	દહેરામાં
દાળ	શેરડી	ઉદેસીંગ	પ્રાર્થના
સાકર	ભારેખમ	હોશિયારી	ચંટ
આણ્યો	ઉપયોગમાં	દશેરાનું	તડંગધુમ
વહુને	સૌ	પર્વ	ડંકા
પિએરથી	પાઠ ૩૦.	મેદાનમાં	ફરફરતાં
ઢાંકણે	આપકમીં	ઓચીંતી	નિશાનો

દુશ્મનની	ચર્યો	ગજા	હંમેશાં
તુટી	કૂદતો	ઉપરાંત	ચોકખાં
લડાઇ	તડુકતો	પેટ	ભૂલ્યો
ખૂબ	ખાબોચીઆમાં	ફુલાવવા	ધ્રૂજતો
ફેંકયો	દેડકું	**પાઠ ૩૨.**	સોભાગચંદ
ઠેકડે	ચગદાઇ	લાલશંકર	ધ્રૂજે
પહોંચ્યો	ગભરાતું	દિવસે	ધરમદાસ
મુઓ	કૂદતું	શિખામણ	ગુરુજી
નાસભાગ	ઠેકડા	ખરાએલે	પહેર્યાં
ભેટયા	દોડી	નિશાળમાં	ખાદીનાં
વરમાળ	શકતું	કહ્યું	ધોએલાં
પહેરામણીમાં	દેડકી	ભિખારીનો	ટાઢ
મેળવ્યું	ચઢાઉ	રસ્તો	ઝીણાં
નહિ	ફુલાવી	તળાવડીમાં	ઋતુમાં
પાઠ ૩૧.	ફુલાવ્યું	ઉતર્યો	સાહુકારનો
બગદ	દુઃખ	લપસી	લુગડાં
દેડકો	વેડે	અંદર	નાહતાં
તળાવમાં	ગુસ્સે	કાઢવા	વર્ગમાં
દેડકાં	ફાટી	ખરડાયાં	કચરાશા

ભૂલતો	જડયો	શેલો	સંસાર
ડીલ	પાડોશમાં	ધોબી	નવરંગી
બગડવાથી	અહીંથી	ધોબણનાંજ	ફૂલ
કસ	હમણાજ	રાજમાર્ગ	શોભતાં
બોરીયાં	બળદને	ઢુંકડું	તરુપાન
છુટા	દોરીને	નજીક	કરાડ
ટોપી	સ્ત્રી	વસ્યા	સિંધુ
ધોનાર	ખાતરી	ખંતીલા	સરિતા
પાઠ ૩૩	પગલાં	હોશિયાર	ઘાટ
ઉપયોગ	ફાટ	પુષ્કળ	રળિઆમણી
બ્રાહ્મણના	અર્ધાં	પૈસા	વનવાટ
વાણીઆના	ઢંકાયલાં	મેળવ્યા	શિઆળે
ભાઇબંધી	જાણ્યું	પાઠ ૩૪	શીતળ
શહેરમાં	આંગળાંમાં	પ્રભુનો	ઠંડક
ધંધો	અંગુઠીઆં	મહિમા	સૂર્યનો
બ્રાહ્મણે	જોડવાં	જગપતિએ	નિરધાર
દેશાવર	ઘાલેલાં	રચના	દિવસમાં
પસંદ	નિશાનીઓ	પ્રાણીઓ	ઝૂલતાં
સારૂ	કયાંથી	સરજાવ્યાં	મધુર

નાદ	તંબુ	છાંટે	પૂર્વે
સૂદર્મા	તાણેલ	ચૌટાં	લીમડાનો
ચંદ્રતણી	નાળિએરી	ગુંજાર	કસરતશાળા
આનંદ	તાડ	ચાંદની	સાંજે
મેદાન	ધજા	સ્વાદે	કસરત
આંખડી	વાવટા	શિખંડ	આથમે
સાંભળવાને	પૃથ્વી	પશ્ચિમ	આથમણી
કર્યું	પલ્લવ	દક્ષિણ	ઓળો
દાંત	શરીરે	સુખીઉં	વસ્તુઓ
ચાવણું	પોપટ	પાઠ ૩૬.	ઉત્તર દિશા
ઉપકાર	કલોલ	દિશાઓ	દક્ષિણ દિશા
કળા	તીતર	પશ્ચિમ	દહાડે
સરજી	કબુતર	નિશાળની	અંધારી
પાઠ ૩૫	પંખી	ટેકરાઓની	કડણ
વસંત	વિશેષ	જાઉં છું	હંમેશાં
ઋતુ	બેશ	ઊગતો	દીઠામાં
સ્હોય	કેસુડો	ઉગમણી	પીડ
વનસ્પતિ	ધોળીને	પૂર્વ	જમણા
વિશાળ	ફુવારા	દિશા	---

પાઠ ૩૭

નિશાળનો
નકશો
સ્લેટ
બેસતા
દહાડે
વિજયા
બારણામાં
સાથીઆ
પૂરતી
મુકુંદ
કાઢેલો
દાંડી
કાઢી
ઠાકોરદાસ
એટલે
પ્રમાણે
કાઢતાં
નંબર
કહ્યું
જોઉં
દોડતો
સમજણ
જુઓ
મથાળે
ઉત્તર
દિશાઓ
ત્યાં
મૂકી
પૂર્વ
પશ્ચિમ
દક્ષિણ
ફુટ
ફુટપટી
લંબાઇ
પહોળાઇ
રસ્તો
બતાવ્યો
જણાવવાને
વચમાંથી
ભૂસી
એટલો
ઉતરવાને
મધ્યમાં
પગથીઉં
મૂક્યું
થોરની
કસરતશાળા
લંબચોરસ
પગથીઆની
પાટીઆથી
ચઢતી
ગેલેરીઓ
બેઠકોની
રેઅલો
મૂક્યાં
માસ્તર
ખુરસી
શાબાશ
સમજાવતાં

પાઠ ૩૮

સ્ટેશન
કાઢતાં
શીખ્યો
શીખવશો
સ્લેટ
પૂર્વ
પશ્ચિમ
નિશાન
મુકાવ્યું
ડગલાં
વચ્ચે
ચાળીસ
મૂકી
અડકેલાં
નિશાન

ઓળંગી	ઢોરો	મઝા	વાળુ
ચીતરવી	વળ્યા	પશ્ચિમ	સગડીની
દોરી	આંબાવાડીમાં	કાંઠા	મનસુખ
પ્રમાણે	પહોંચ્યા	ભાડું	મોસાળથી
પૂલ	નિચાણમાં	વહેણ	દહાડે
ખેતરો	ચતુરલાલ	બતાવ્યું	ગમ્યું
ઠેકાણે	વહેળો	ચાલાક	શીખવતા
મથકની	ટેકરી	અહીંથી	ચઢયા
ગોચર	ઢાળ	ડાંગરના	રૂપીઆ
સમજ્યો	આસપાસનો	પાળ	ખાડો
પાઠ ૩૯	દેખાવ	કયારડા	ગંધ
સહેલ	સૌ	હોશિયાર	પુરાવી
દહાડો	દહેરૂં	ઊંચી	નંખાવવા
વર્ગ	ધજા	સુગમ	બંદોબસ્ત
ભરાએલો	ઊડતી	મસ	મુસલમાનને
વગડામાં	ઈશાન	પુરો	હવાલદાર
ખૂશી	ટાઢો	પાઠ ૪૦	ઢેડ
નીકળ્યા	લહેરૂ	અધિકારીઓ	મામલતદાર
પોપડામાં	તળાવ	શિઆળામાં	ભરણાના

રાવણીઓ	લુગડાંવાળો	ખેડુત	ત્યારે
તાલુકે	વેણીલાલ	ખેતરમાં	પશ્ચિમ
ઢેડને	ગેરહાજર	દુકાનદારો	આથમે
તલાટી	માંદો	ઉઘાડે	આથમ્યા
સાહેબ	દાક્તર	નિશાળે	સળગે
પૂરવા	**પાઠ ૪૧**	ઊગતો	વાળુ
હારભાઇ	આકાશ	પક્ષીઓ	તૈયાર
કોથળી	સોનેરી	પક્ષી	દહાડાનો
ક્યાં	પથરાઇ	શોધવાને	ઘોંઘાટ
ખેડયું	વાદળાંની	ઊડતાં	ધીમેધીમે
જાઉં છું	ધગધગતા	સઘળી	ચોતરફ
ત્યાંથી	અંગારા	વનસ્પતિ	અંધારૂં
વહેંચતો	અજવાળું	ખીલતી	**પાઠ ૪૨**
હુંડી	ચળકતો	મધમાખો	લક્ષ્મણ
માસ્તર	ઊગે	ખીલેલાં	રામચંદ્ર
બોલાવ્યા	ઊઠે	ફૂલો	ઊઠી
ટપાલી	દાતણપાણી	ચૂસે	સ્ટેશન
એટલામાં	ધંધે	ડૂંડા	ટાઢ
ધોએલાં	વળગે	આનંદ	ઠંડી

ફુંકાય	ઉખડી	સઘળાં	થાઉં છું
મોઢું	ફળીઉં	સાંભળવાનું	ઝાંખો
સર્વે	ભૂલ	થોડાંક	પ્રમાણે
વચ્ચે	છેટેના	સહેલાઇથી	કહાણી
પહોંચ્યા	દરીઆ	ચુરો	કયાંથી
ટિકિટ	વાદળાંને	ખડીઆમાં	વિષે
બારણાં	ઘસડી	ડુબાવી	પૂછો
કયાં	ધાન્ય	પાટીઆ	સાંભળો
ગુંગળાઇ	ખેંચાઇ	શરીરમાંથી	જન્મ
બીજું	ફૂલમાંનો	કણ	તળીઆ
પ્રાણી	ઉનાળામાં	ચોંટી	સેંકડો
બારણું	અકળામણ	અક્ષરો	ઉંડા
ઉઘાડી	સમજવામાં	સેકાઉં	જંતુઓ
ઝપાટો	પાઠ ૪૩	પીગળતો	બનાવ્યો
તોફાન	નિર્દય	ચૂસી	ડીલમાં
નળીઆં	કકડો	ઓગળતો	છિદ્રો
ઉથલી	મૂલ	ભઠ્ઠીમાં	થર
ખેતરમાંનો	પૈસાના	કઠણ	દબાઇ
મૂળમાંથી	દુઃખ	ગાંગડો	ઊંઘ

ચાંચવા	ટીપવાથી	ટાઢું	હકીકત
પાવડા	લાંબાં	પાઇ	પસંદ
ભોંયમાંથી	પાતળાં	પૈસા	ધાતુ
ખોદીને	ભોંયમાંથી	સિક્કા	ખાણમાંથી
કોથળામાં	ચળકતું	સિવાય	જસત
અહીં	પતરાં	ટંકશાળ	મેળવણીથી
આણ્યો	લોટા	પાઠ ૪૫	ખૂબ
હકીકત	લોટીઓ	પિત્તળ	પીગળીને
પાઠ ૪૪	ચંબુ	પિત્તળના	કઠણ
તાંબું	નાળચાં	દહાડો	તાળાં
તાંબાનાં	તાંબાકુંડી	દલસુખને	મજાગરાં
વાસણો	કથરોટ	પૂછ્યું	કડાં
પુષ્કળ	બેડાં	ક્યાંથી	સાંકળો
ધંધો	ઝાંખાં	વિષે	આપણા
કંસારા	માંજીએ	શીખવ્યો	વાપરવાનાં
ટં ટં ટં	થર	ધાતુ	ઘણાંખરાં
પતરાં	બાઝેલો	વર્ગના	ઝાંખાં
હથોડા	કાટ	છેલ્લો	તપેલાં
ટીપે	ખાટી	જાણતો	થાળીઓ

લોટા	પાઠ ૪૬	મૂળ	દરો
લોટીઓ	વર્ગ	તદન	ધરો
વાડકા	છોડતી	શકાતું જ	દાંડી
તાસકો	ઊગી	ઊગે	જડ
બરણી	નીકળ્યું	ઝીંઝવો	ઉપલાણે
પ્યાલી	રસ્તામાંથી	ચરાઉ	પાણીવાટમાં
શિરોઈ	જુઓ	ખેડુતો	ઊગ્યું
ખાટી	છોકરૂં	સુકવીને	સુંવાળી
કટાઈ	પાંદડીનું	પુળીઓ	સરકટ
ચઢાવી	કુમળું	ગંજી	વાટ
જલદી	ત્યાં સુધી	તળવાની	સુકાય
કટાતું	છાપરાં	ગડીઓ	સાદડીઓ
માંજેલાં	દોરી	સુગંધ	સુપડાં
ચળકતાં	વણીને	મોથ	ટોપલીઓ
ચળકાટ	ખાટલા	ખુજળી	પાંદડી
સસ્તું	મુળીઆં	ધુપેલમાં	તમાકુ
કુંચી	સોયા	અત્તર	ફૂટીને
દોડતી	ધારવાળી	પાંદડીવાળું	પલાળે
	એટલાં	જાળ	મંજ

પાઠ ૪૭

ગુચ્છો
સાંઠા
ચંદુલાલ
પરાળ
પાંદડી
આંઠા
કાતળી
ઇબ્રાહીમ
ઝીણું
સેંકડા
ઘઉં
મહીકાંઠા
નાગલી
થેક
શામળ
છડીને
ઢેબરાં
ખસલી
કડબ
નવાઇ
ઢોરને
રાતડીઆને
મીઠા

પાઠ ૪૮

ખેડુત
વસ્ત્રો
ધંધામાં
સખત
પહોંચ્યું
સામટું
ભાથું
રોટલા
અથાણું
ચટણી
ખવડાવું
કોઠમાં
નીરૂં
છાશ
મજબુત
કૌવતવાળું
ગએલા
હોઉં છું
ઊંઘ
આળસુ
સુથારે
બનાવ્યું
ખેંચી
કોશ
હળપુણી
લુહારે
ચવડું
સડ
ધુસરી
બળદ
છડા
ખેડાઇને
તાત
સઘળો
સંસાર
ફૂલ
ધાન્યને
નીપજાવે
અન્ન
લઉં
સંતોષે
ઉત્તમ

પાઠ ૪૯

કેશવરામ
દિવાળીને
ટાંકણે
કયારડા
પૂછયું
ઝપાટો
ધરૂ
તરૂ

ઉખેડી	વેંત	પાઠ ૫૧	ઉપયોગી
છુટું છુટું	ગાંઠા	રોટલી	પૈસાદાર
ઝીલવો	વારૂ	રસોઈ	પાઠ ૫૨
કીચડ	પીતને	તપેલી	મધમાખ
સુકવશે	અગિઆર	વચ્ચે	મધપુડો
દાણા	ડુક્કર	બેઉ	લટકતો
ભરડીને	શિઆળવાંને	સાંભળતી	વાઘરી
ખાંડવાથી	પેસી	દાંત	કામળો
રાંધીને	નુકસાન	ઘરડાં	ઓઢીને
પાઠ ૫૦	અટકાવવાને	ઉજળો	ધુણી
શેરડી	સંભાળ	દૂધ	બગાડ્યું
રણછોડ	પાકટ	સફેદી	ઇચ્છા
કોલુ	કોલુમાં	ચુલા	ફૂલ
સાંઠા	પીલવાથી	રંધાઇને	પંડે
સંબંધો	તાવડામાં	માંદાં	ઈંડાં
પુષ્કળ	ઉકાળે	દળી	મૂકવાનું જ
ખાતર	ઉકાળતાં	લોટ	ખુણાવાળાં
કકડા	ઘટ	કણેક	ઉછેરવામાં
દબાવી	ટાઢો	હિસાબે	જન્મ

એકઠું	પાઠ ૫૩	ગળી જાય	દીઠી
રક્ષણ	બતક	બચ્ચાં	નહિ
સિવાય	મરઘાં	જાળવે	વારૂ
ડંખ	શેખ કાદર	ખડખડે	ચીં ચીં
આળસુ	મુસલમાન	ત્યારે	નાખ્યા
મહીના	પહોંચ્યા	બીકણ	એકદમ
ચોકખાં	ખાબોચીઆ	છેડવા	ઊડતી
જંતુને	વારંવાર	ધસીને	ઉપાડી
અહીં	પીછાં	માંજર	ઊડ ઊડ
દયા	ચીકટ	દીપે	અણીદાર
ત્યાંથી	ભિંજાતું	ઉકરડા	જીવડાં
હુમરેતણી	કાદવમાં	ખોતરવાની	ર
ચૂસી	હાંડીઓ	ટેવ	તણખલાં
જીવડું	જોડાએલાં	વહાણું	વસ્તુના
હીસે	દાંત	કુકરે કૂક	ખુણે ખોચરે
આળસ	દાઢ	ધપે	પીછાં
કરોળીઆ	અણીદાર	વળગું છું	ઊન
મંકોડા	ઝડપથી	પાઠ ૫૪	ગોઠવી
ઉદ્યોગી	ભિંજાય છે	સોએ	ઈંડાં

ભુરાં	કેશવાળી	ટકડીઓ	ઝુમખો
ટપકાં	જાંઘના	ખાડાઓ	ગધેડું
દિવસે	થાપા	કુદાવે	વહાલા
ઊડતાં	નક્કર	ઉપયોગી	ધણી
મેળવતાં	દાબડો	જીવ	સંભાળ
રઝળીને	સપાટ	ખેંચે	અડીઅલ
ધીમે ધીમે	ભોંય	શિકારમાં	ઠોઠ
ફાયદો	ઝપાટાબંધ	બરદાસ	મહેનતુ
નુકસાન	વચ્ચે	લગભગ	ધીરજવાળું
વીણી વીણી	દાંત	ત્રીસ	બરદાસ
સમડી	ચપટા	પાઠ ૫૬	કહ્યાગરૂં
બચ્ચાં	ભુરું	પ્રાણી	સિવાય
પાઠ ૫૫	મડ	જગુભાઇ	તબેલામાં
પ્રાણીનો	દોડનારૂં	નાળબંધ	ટટ્ટુ
સુંદર	પાણીદાર	ઉંચકી	ખચ્ચર
પુછડી	નીમકહલાલ	વિચાર	ઠુંઠું
ગરદન	પ્રીતિ	ગધેડાને	ડુંગરા
સુંવાળા	બીકણુ	શેકે	પાઠ ૫૭
ચળકતા	શરત	પુછડીને	ગોકળગાય

તફાવત	પેટ	ઉંચું	ઘેરા
ધડ	પેઢુ	સૂંઘી	ખુલતા
ડોકું	કેડો	જોયું	પડીકાં
મોઢું	નીચલા	સુંવાળી	ફીરમજી
મોંમાં	ઢીંચણ	ટાઢી	પાઘડી
દાંત	થાપાને	મઝાની	સેલાં
તાળવું	જાંઘ	ફીકર	બાયડીઓના
મોઢાને	સાથળ	ધબાકો	સાલ્લા
હોઠ	પાટલીની	સાંભળ્યો	ચઢાવે
હડપચી	તળીઉં	સંભળાયો	મેળવ્યો
પાંપણ	પછવાડે	વસ્તુનું	કેસરીઓ
લમણાં	એડી	જ્ઞાન	તપખીરીઓ
શીંગડાં	ઘુંટી	ઇંદ્રિય	નારંગી
મૂળ	પાઠ ૫૮	પાઠ ૫૯	જાંબુડો
ત્યાંથી	ઇંદ્રિયો	રંગરેજની	કથ્થાઈ
વચલે ભાગે	સ્વાદ	કાસમભીઆં	રાખોડી
કાંડું	જાણ્યું	સૌથી	ધોળો
હથેલી	લાંબું	કપડાં	સમજ્યો
આંગળાં	ટુંકું	છુટીને	લાલ

ઓછાવત્તા	ઉઘાડા	દેશી	રંગદાર
ગુલાબી	ફાટી	વાણીઆની	પશુ
પાઠ ૬૦.	દહાડામાં	છીંટ	પંખીને
લુગડાં	બનાત	ખાદી	ઢાંકણ
ઉઘાડો	ફલેનલ	બાસ્તો	પરમેશ્વરે
ઘૂજે	ધોતલી	સેલું	રૂવાં
ડીલ	અંગરખી	જામદાની	ગરજ
ટાઢ	ભીંગે	જંગલી	માછલાં
ટેવ	કાંતીને	ચામડાંનાં	ભીંગડાં
નઠારી	સુતર	ચાહ	શરીરનું

જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો

દિવાળી. શિયાળ. શિયાળો. વિખુટા. પિત્તળ. મિઠાઇ. સિપાઈ. ઈલાજ. શિકાર. શિકારી રિસાળ. રિસાવ. રિસાવું. બિલ્લુ. કિલ્લો. સિક્કો. વિવાહ. ઇચ્છા. સિસોટી. બિચારો. વિચાર. વિચારી. વિચાર્યું

પિઅેર. ભિખારી. નિચાણ સિવાય. વિઆચ. શિરોઇ. હિસાબ. નિશાન. નિશાનો. નિશાની. વિદ્યાર્થી. વિશાળ. વિશેષ. વિજયા. ઇશાન. પિવાડતો શિખામણ. નિહાળ્યું. શિઆળવાં. નિરધાર.

ડુક્કર. મુદ્દલ. ઉત્તર. ખુલ્લું. મુલા. છુટ્ટી. ગુસ્સો ઉદ્યોગી. ગુચ્છો મુકુંદ. કુટુંબ. સુથાર. ઉજાસ. ઉનાળો સુવાડી ગુમાવે. કુહાડી. ઉડાવી. પુલાવી. ફુવારા. મુળીઉ. સુખાઉં. ફુરાવી ઉઘાડી. ઉઘાડો. ડુબાવી. જુવાર. કુદાવે. ગુમાવ્યું. મુકાવ્યું. પુલાવ્યું. પુષ્કળ. દુશ્મન. ઉઠાંડ્યો. ઉડાવવા. પુલાવવા.

ચીસ. રીસ. ઠીક. શીખ. ડીલ. પીછ. પીઠ. બીડ. પીવી. તીણી. દીઠી.

ફૂલ. ભૂલ. તૂલ. પૂલ. મૂલ. ખૂબ. ખૂશા. ઊન. દૂર. પૂર. ધૂળ. સૂદ. લૂણ. મૂળ.

ધણિઆણી. રળિઆમણી. અગિઆર. લોહિ-આળું. હોશિયાર.

કઠિન શબ્દો

ખૂટી, તૂટી, ફૂટી, ઊડી, ઊંચી, ઘૂમી, પૂરી, સૂણી, ભૂસી, ઊગી, ચૂસે, મૂર્ખ, સૂર્ય, પૂર્વ, ધ્રૂજે, રૂ, રૂડું, ફૂટેલું, ફૂટ્યું, પૂછ્યું, ભૂખ્યું, ઊડ્યું, કૂદતું, કૂદતું, ઊગ્યો, ભૂખ્યો, તૂટેલો, ઝૂંટવી, ચૂકેલું, ભૂલીશ, ઊગતો, પૂરવા, રૂપીઆ, ધ્રૂજતો ભૂલથાપ, ખૂબસુરત,

ચંદ્ર, વંઠી, ખંત, તંબુ, જંતુ, ચંબુ, ઘંટ, ગંધ, ઠંડી, ધંધો, ગંજી, પંડે, ડંખ. અંધારૂં, ચંદ્રમા, પંખેરૂં, રંગેલું, અંજીર, સંતરાં, તંમર, નંબર, છંછેડે, ડંખીએ, અંગેઠી, સંતાપ, સંદેશો સંતાડી; સંભાળ, સંઘાત, સંકટ. સંતોષ. સંબંધી, સંસાર, કંસાર, કંસારો, પંપાળી, લંગડો, ખંતીલા, ઠંડક, હંમેશાં, અંગારા, ટં ટં ટં, રંધાઇ, મંકોડા, જંગલ, જંગલી, પંદરમી, બંદીખાનું, રંગદાર, રંગાએલું, ઢંકાએલું, અંગુઠીઆં, નંખાવવું, ટંકશાળ, સંભળાયો, અંગરખી,

બાંગ, હાંડી ગાંડો, ઝાંપો, ખાંધે, ફાંફાં, ભાંગી, દાંડી, કાંટો, સાંઠો, ગાંઠો, ઝાંખો, દાંત, બાંધ, તાંબું, લાંબું, કાંડું, માંદું, વાંસળી, ચાંદની, આંગણું, બાંધ્યો, આંધળો, ચાંપ્યું, ભાંગ્યું, ટાંકણે, ગાંગડો, માંજીએ, સાંકળો, માંજેલું, પાંદડી, ડાંગર, ખાંડવું, રાંધવું, માંજર, પાંપણ, કાંતણું, ઢાંકણું, સાંભળ્યો, તાંબાકુંડી.

નિંદે, સિંહ, સિંધુ, ઇંચ, ઇંડું, હિંમત, કિંમત, હિંચોળે, ભિંજાતું, ભિંજાય.

વીંછી, સીંચી, છીંટ ચીં ચીં, [illegible], ઢીંચણ, હીંચકો, શીંગડાં, ભીંગડાં,

ઉંડું, હુંડી, ઉંચકી, કુંવર, ગુંજાર, ઢુંઢું, ફુંકાય, હુંફાળું, છુંદાઇ ગુંગળાઇ, સુંવાળી.

ઊંચ, ફૂંક, મૂંજ. ઊંહ, ગૂં ગૂં, ભૂંકે, સૂંઘી,

પેંડા, વેંત, ભેંકડો, સેંકડો, પેંતરા, ખેંચાઇ, ખેંચતાણ.

મોં, ભોં ભોં, ઢોંગ, પોંક, ચોંટી, સોંપી,
સોંપ્યો, ગોંધતો, ખોંખારો, ઘોંઘાટ,

દિશા, પિતા, વિષે, મિત્ર, ચિત્ર, વિદ્યા,
છિદ્રો, શિખંડ, દિવસ, શિવશંકર,

ઋતુ, સુનું, જુઠું, ભુસું, છુટું, છુટો, સુબો,
ગુનો, ચુરો, ચુલો, ભુરો, મુઓ, બુરૂં, ભુરૂં,
મુખી, સુખી, સુષી, ધુણી, ખુણા, હુઆ, કુવા,
ફુટ, પુત્ર, કુકડા, ફુટડા, ઉદય, પુતળી, ફુદડી,
મુલક, ઉલટ, ઉલટા, ઉલટું, દુભવો, પુંછડી, ઉમર
હુકમ, કુતરૂં, હુમલો, કુદકો, ઝુલતાં, ઉમદા,
ખુરસી, સુગમ, લુગડું, ઉથલી, ઉખડી, કુમળું,
સુપડું, ધુસરી. ઉજાળો, જુમખો, સુતર, પુનેમ,
કુટેવ, ઉછેરી ઉભેલો, ઉંચકયું, ઉતરાણ, ઉતારીશ,
ઉછેરવું, ઉકાળતાં, ઉકરડા, ઉગમણી, ઉપરાંત,
ઉપલાણ, ઉપયોગ. ઉદેસીંગ. ગુજરાન, નુકસાન,
ફુટપટી, સુખડીએ, સુતરાઉ, સુકવશે, મુસલમાન,

ત્રીસ. લીટો દીઠો. મીઠું. તીર્થ. દીધું. સીધું
લીસું. લીલું. ટીપે. દીસે. ધીમે. પીળાં નીરૂં.

શીખ્યો. ભીડયો. નામ્યો. ઠીકરૂં શ્રીરામ. દીપડો. નીમેલો. ઢીમણું. છીનવી. કીમતી. શીતળા. તીતર. કીચડ. જીવડું. ચીકટ. પીરસેલું. પીતરાઇ. નીમણુક. પીગળતો. કીરમજી. હીલાંછમ. શીખવશો નીમકહલાલ. ચીતરામણુ.

કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

ચંબુ. તંબુ. જાંબુ. જંતુ. સિંધુ. વાળુ. દયાળુ. માયાળુ. ગુરુ. ધરૂ. તરૂ, શરૂ વરૂ. વારૂ મનુ. નાનુ. ભાનુ. વહુ બહુ. બેઉ. ઋતુ. ધાતુ. વસ્તુ. બાપુ. પેઢુ. કોઠુ ટટ્ટુ. પશુ. ચરાઉ. ચઢાઉ. સુતરાઉ. મહેનતુ. તમાકુ. આળસુ.

તિથિ. મિનિટ. ટિકિટ. | હિંમત. કિંમત.

નહિ. જગપતિ. પ્રીતિ. વનસ્પતિ. ભક્તિ. યુક્તિ. જુક્તિ.

ખેડુત. બહાદુર. પાટલુન. નીમણુક. હળપુણી. અઠવાડીઉં. પખવાડીઉં. અભાગીઉં પગથીઉં. ખાબોચીઉં.

ઝટ. ઘટ. કાટ. ધાટ. ફાટ. માટ. વાટ. છાટ. છીંટ. ફુટ. પેટ. ભેટ. લોટ. સપાટ. સ્લેટ. પોશાટ ગભરાટ. ચળકાટ. રાજપાટ. ખડખડાટ.

ઠેઠ. મઠ. પીઠ. જેઠ. શેઠ. ઠોઠ. હોઠ.

ગઢ. ટાઢ. દાઢ. દૃઢ.

રત. માત. રાત. લાત. હાલત. હેત. ખંત. સંપત. અનંત.   [વદ. રદ. યાદ. સૂદ. કેદ.

⇥ જોડાક્ષર. ⇤

પરમેશ્વરે, કર્યું, ભક્તિ, પૃથ્વી, ધર્મશાળા, બનાવ્યો, બાંધ્યું, આવ્યો, ક્યાંથી, ચંદ્રમા, સરજ્યાં, સરજ્યું, ઊડ્યો, વર્ણન, ભ્રમર, પૂર્વે, ચંદ્ર, ભક્ત, ધ્યાન, ફુલ્લાં, પત્ર, શ્રાવણ, વસ્ત્ર, ત્રીસ, ચૈત્ર, પર્વ, રસ્તો, પિત્તળનાં, લક્કડ, પુષ્કળ, દ્રાક્ષ, સજ્જડ, ડાહ્યો, દોસ્ત, બચ્ચો, ઝાલ્યો, પ્રેમ, ભાગ્ય-શાળી, વિદ્યા, પુત્ર, શીખ્યો, વિચાર્યું, મસ્તીમાં, પહોંચાડ્યો. જક્કી, બચ્યું, પ્રાણીઓ, અજાણ્યું, સમજાવ્યું, ઊંઘ્યાં, મુદ્દલ, ભાગ્યે, કરડ્યો, પસ્તાયો,

પહેર્યાં, યત્ન, ફર્યો. ભીડયો, છટ્ટી, નિર્ધાર, ચકબિલ્લુ, કચ્છ, ઠરાવ્યા, ભિલ્લુ, ઠર્યા, કિલ્લો, ચક્કર, રહ્યો, થાકયો, ઉઠાડયો, હઠ, છુટ્ટી, જાગ્યો, પાળ્યું, મિત્ર. ગર્યું, સ્વાર્થ, ધાન્ય, ભાંગ્યું, દોડયો, ફૂલ્યું, પસ્તાયો, જાણ્યો, હાંક્યો, કયારે, કહ્યા, ક્લેશ, રામચંદ્રજી, દર્પણ, શ્રીરામ, કૌશલ્યા, પૂર્ણ, ઊઠ્યો, ઇચ્છા, માર્યાં, ગણકાર્યું, સર્વે. રાખ્યું, વધ્યું, પ્રધાન, મંગાવ્યા, વિચાર્યું, બ્રાહ્મણ, વિદ્યાર્થી, મૂર્ખ, ઇશ્વર, જન્મ, ગુસ્સો, પસ્તાઇ, પસ્તાય, ગાડં, સ્ટેશન, સોંપ્યો, પાળ્યો, નવાડયો, જણાવ્યું, ફેંકયું, ફેળવ્યો, બાંધ્યો, ચઢ્યો, ખસેડયો, ચઢાવ્યો, ખવડાવ્યા, માન્યો, ઓઢ્યો, પૂછ્યું, અહ્યા, નીમ્યો, સાંભળ્યો, ચોકખું, પહોંચ્યા, જડયું, અર્ધી, સુઝાવ્યો, ત્રણ, કર્યું, ઉંચકયા, ખુલ્લું, બગાડયું, બંન્યો, નિહાળ્યું, ડર્યો, કહ્યું, ભૂખ્યો, વેચ્યો, લજવ્યું, દોડયું, ઝાલ્યું, ભૂખ્યું, ભર્યાં, સોંપ્યું, ભટ્ટી, ચાંપ્યા, હાંક્યું, આણ્યો, રડયું ખડયું, આપ-કર્મી, પરણાવ્યો, તીર્થ, છોડયું, લશ્કર, પ્રાર્થના, દુશ્મન, ભેટયાં, મેળવ્યું, ચર્ચા, ફુલાવ્યું ઉતર્યો,

ભૂલ્યો, ધ્રૂજતો, પહેર્યાં, વર્ગ. સ્ત્રી, અર્ધાં, ચોકખાં, રસ્તો, સસ્તું, વસ્તુ, વસ્યાં, પ્રભુ, સરજાવ્યાં, સૂર્ય, સ્હોય, વનસ્પતિ, પલ્લવ, પશ્ચિમ, ઉત્તર, સ્લેટ, વિજ્યા, મધ્ય, મુકાવ્યું, બંદોબસ્ત, ખેડયું. માસ્તર, દાકતર, ઈશ્વર, લક્ષ્મણ, નિર્દય, છિદ્રો, સિક્કા, સરતું, અત્તર, અન્ન, લટ્ટુ, કયારા, કયારડા, તત્કાળ, બગાડયું, હુન્નર, ઉદ્યોગી. નાખ્યા, પ્રીતિ, ત્રીસ, ટટ્ટુ, ખચ્ચર, ઈંદ્રિયો, સાંભળ્યો, કસ્થાઈ, વત્તા, બાસ્તો.

મળતા જોડાક્ષર.

પર્વ, સર્વ, વર્ગ, ગાર્ડ, માર્ગ, તીર્થ, પૂર્વ, મૂર્ખ, સૂર્ય, કર્મી, અર્ધું, અર્ધી. ગણકાર્યું, ભર્યું, અર્ધાં, કર્યાં, માર્યાં, પહેર્યાં, કર્યો, ચર્ચો, દર્યો, ઉતર્યો, પ્રાર્થના, વર્ણન, નિર્દય, દર્પણ, વટેમાર્ગુ.

ચૈત્ર, પત્ર, પુત્ર, ચિત્ર, મિત્ર, ત્રણ, ત્રીસ, પ્રાણ, પ્રેમ, ભ્રમર, પ્રધાન, શ્રાવણ, બ્રાહ્મણ, પ્રીતિ, ધ્રૂજે ધ્રૂજતો, ચંદ્ર, ચંદ્રમા, ઇંદ્રિયો, વસ્ત્ર, સ્ત્રી.

ચક્કર, નક્કર, ડુક્કર. લક્કડ, સજ્જડ. ખચ્ચર. બચ્ચું. વચ્ચે. સિક્કા. જક્કી. છુટ્ટી. કટ્ટા. ટટ્ટુ. અંત્તર ઉત્તર. ઉત્તમ. પિત્તળ. વત્તા. સાક્ષા. અક્ષા. ભિલ્લુ. કિલ્લા. ખુલ્લું. મુલ્લાં. પલ્લવ. મુદ્દલ. ગુસ્સો.

અન્ન. હુન્નર. જગન્નાથ. લટ્ટુ. છટ્ઠી. ભટ્ઠી. ચિટ્ઠી. પત્થર. કત્થાઇ. વિદ્યા. વિદ્યાર્થી. ઉદ્યોગી. ચોકખાઈ. ગુચ્છો. કચ્છ. ઇચ્છા. વહ્યા. રહ્યો. ડાહ્યો. કહ્યું. રહ્યું. કહ્યાગરૂં. ભકત. ભકિત. જુકિત. યુકિત. દુશ્મન. લશ્કર.

પરીક્ષાના ડિકટેશનમાં આવનાર શબ્દો.

પરમેશ્વર. ભકિત. પૃથ્વી. બાંધ્યું. ચંદ્રમા. દયાળુ. હોશિયાર. વર્ણન, ભ્રમર. ફુટડા. ચંદ્ર. ધ્યાન, પત્ર. પંખેરૂં ઋતુ. શ્રાવણ, વસ્ત્ર, તિથિઓ. અશાડ. વિખુટા, પિત્તળ. મિઠાઇ. પુષ્કળ. સુતરાઉ. દ્રાક્ષ. સિપાઈ ફુદડી. કૂદતી. સજ્જડ. ડાહ્યો. છીકરૂં. નિશાન. ઢગલા, અથડાશું. છુંદાઇ. ભાગ્ય-

શાસ્ત્રી. વિદ્યા. શેઠાણી વિચાર્યું. ચૌટું ગધેડું. પહોંચાડયો. હાડવૈદ. જક્કી. ફૂંક, પિવાડતો, વિઆય, સાચવણ, ચાંદની, ઊંઘ્યાં, સટકી, રિસાળ. મુદ્દલ, ભાઇભાંડુ, ઢોંગ, પાટલુન, હિંમત, છટ્ટી, યત્ન, ચગદાઈ, કિલ્લો, ચક્કર, ઘૂમી, રહ્યો, ઉઠાડયો. ભૂલથાપ, દૃઢ, છુટ્ટી. અધું સ્વાદે, કુટુંબ. ધાન્ય. અંગેઠી. ધોતલી, દોડયો. ફુટેલું. પસ્તાયો. ઢીંગલી. ઝૂટવી. ખેંચતાણ. સહીઅરો. વિવાહ. કદા. કલેશ. દર્પણ. કૌશલ્યા. ગણકાર્યું. દશરથ. બ્રાહ્મણ. વિદ્યાર્થી. મૂર્ખ. ધણિઆણી. ઇશ્વર. લોહિઆળું. ભાંગીતૂટી. પસ્તાઇ. સ્ટેશન. સંદેશો. સોંપ્યું. દુઃખ. હુંફાળું. ગોઠવણ. સિસોટી. મિનિટ. હીંચકા. દોરડું. હિંચોળે. ઢીમણું. ઓઢ્યો. રૈયત. નીમણુક. પૂછ્યું. દીલગીરી. ઢેકાઢળીઆ. ચોકખું ગુમાવ્યું. શિખામણ. નિહાળ્યું. ખૂબસુરત. ભૂખ્યો. શીંગડું. ખડખડાટ. ગભરાટ. ભટ્ટી. પિએર. તીર્થ. ઉદેસીંગ. ઓચીંતો. લશ્કર. તડંગધુમ. દુશ્મન

ગુસ્સો. હંમેશાં. પ્રજતો. સ્ત્રી. અંગુઠીઆં. ઘોબણ. મહિમા. સિંધુ. સરિતા. રળિઆમણી. સ્હોય. વનસ્પતિ. પલ્લવ. નાળિએર. વિશેષ. શિખંડ. પશ્ચિમ. દક્ષિણ. વસ્તુ. સ્લેટ. વિજયા. મુકુંદ. ફુટપટી. મધ્ય. પગથીઉં. ટેબલ. ખુરસી. નિચાણ. ઇશ્વર. ઇશાન. અધિકારી. બંદોબસ્ત. હેડ તલાટી. માસ્તર. ટપાલી. ગેરહાજર, દાકતર. ઘોંઘાટ. લક્ષ્મણ. ટિકિટ. મિનિટ. નિર્દય. જંતુ. છિદ્રો. તાંબાકુંડી. કથરોટ. સિક્કા. ટંકશાળ. ધાતુ. મેળવણી. શિરોઇ. ચળકાટ. પાંદડી. સુગંધ. ધુપેલ. ઉપલાણુ. સાદડી. ગુચ્છો. સળંગ. ઢેબરાં. અથાણું. કૌવતવાળું. આળસુ. હળપુણી. ઘુસણી ખિન્ન. સંતોષ.લટું. ઉત્તર.ઉત્તમ. ઢાંકણું. અગિઆર શિઆળવાં. તત્કાળ. ધુણી. રક્ષણ. હુન્નર ઉદ્યોગી. ભિંજાતું. તણખલું. નીમકહલાલ, પ્રીતિ. ટદીઓ. કુદાવે. અડીઅન્ન. કહ્યાગરૂં. કાંડું. પેઢુ. છીંચણ. ઇંદ્રિયો. ધબાકો. જ્ઞાન. સાદ્લા. જાંબુડો. કત્થાઇ. ધ્રૂજે. ફલાનલ. દોશીવણીઆ. ઢાંકણુ. ભીંગડાં.

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાના ભૂગોળ શિક્ષક માટે અભિપ્રાયો.

રા૦ 'પ્રા૦ કમળાશંકર પ્રાણશંકર ત્રિવેદી બી. એ.

મે. રા. ટ્રે. કૉલેજના માજિ પ્રિન્સિપાલ સાહેબ.

પોતાના તા૦ ૨૨-૨-૧૫ના પત્રમાં લખે છે કેઃ—

"તમોએ મોકલેલું સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક" નામનું પુસ્તક જોઇ ગયો છું સુરત શહેરની ભૂગોળ શિખવવામાં શિક્ષકોને તે ઉપયોગી થઇ પડશે."

રા. રા. ચુનીલાલ ઘેલાભાઇ શાહ.

સાર્વજનિક હાઇસ્કૂલના હેડમાસ્તર સાહેબ પોતાના પત્રમાં લખે છે કેઃ "તમારી ભૂગોળની ચોપડી (સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો 'ભૂગોળ શિક્ષક')માં શહેરની જાણવાજોગ વિગતો અને સ્થળોનો સારો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે, પરીક્ષા વખતે તમારી ચોપડી વિદ્યાર્થીઓને ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે."